

KULTURA W GDAŃSKU
BADANIE ŚRODOWISKA OPINIOTWÓRCZEGO
DIAGNOZA POZYCJI GDAŃSKA
NA MAPIE KULTURALNEJ POLSKI
raport z badań

Cele badania	3
Opis metod i technik badawczych	3
Miasto kulturalne w opinii badanych	5
Kulturalna mapa Polski	9
Specyfika kulturalna miast	9
Gdańsk w opinii badanych	13
Pozycja Gdańska na kulturalnej mapie Polski	13
Gdańsk w skojarzeniach badanych	15
Ocena oferty kulturalnej Gdańska	18
Analiza mocnych i słabych stron Gdańska.....	20
Wnioski.....	22
Załącznik	25

Cele badania

Głównym celem badania było zdiagnozowanie pozycji Gdańska na mapie kulturalnej Polski oraz ocena poziomu rozpoznawalności i jakości oferty kulturalnej miasta. Docelową grupę badawczą stanowili przedstawiciele środowisk opiniotwórczych z pola kultury: pracownicy instytucji kultury, działacze organizacji pozarządowych z obszaru kultury, dziennikarze podejmujący tematykę kulturalną, artyści/twórcy reprezentujący dziedziny takie jak: teatr, muzyka, sztuki wizualne, literatura, taniec.

Dla miast, takich jak Gdańsk, będących popularnym miejscem turystycznym w Polsce, prowadzenie wieloaspektowej polityki kulturalnej, nastawionej na różnych odbiorców, oznacza formułowanie oferty na poziomie lokalnym, ponadlokalnym i międzynarodowym. Powodowane to jest chęcią zaspokojenia potrzeb kulturalnych mieszkańców, turystów krajowych i zagranicznych, co wiąże się z budowaniem odpowiedniej oferty. Ta z kolei, by mogła choćby częściowo odpowiedzieć na nie, wymaga w miarę regularnych badań empirycznych, co najmniej na poziomie lokalnym i ponadlokalnym. W odniesieniu do powyższych założeń i celu głównego, sformułowane zostały następujące cele szczegółowe:

- spozycjonowanie Gdańska na mapie kulturalnej Polski,
- określenie rozpoznawalnych cech Gdańska jako miasta kulturalnego,
- określenie obszarów kulturalnych identyfikowanych jako związane z Gdańskiem,
- poznanie opinii osób związanych z branżą kultury na temat życia kulturalnego w Gdańsku,
- poznanie opinii osób zawodowo zajmujących się konkretnymi dziedzinami kultury na temat jakości/poziomu oferty tych dziedzin w Gdańsku,
- określenie mocnych i słabych stron gdańskiej kultury.

Opis metod i technik badawczych

Przeprowadzone badanie wpisuje się w nurt badań jakościowych. Badania jakościowe koncentrują się na „głębszej” analizie danego zjawiska. W badaniach jakościowych główny nacisk położony jest na to, aby za pomocą specjalnych technik badawczych lepiej i dokładniej zrozumieć analizowane zjawisko. W tym rodzaju badań nie wykorzystuje się pomiaru ilościowego (jak w badaniach ilościowych, np. wywiadach kwestionariuszowych, ankietach) lecz stosuje się techniki, które mają na celu wydobycie wiedzy od badanych osób. Jak sama nazwa wskazuje, badania jakościowe to badania prowadzone w celu uzyskania „dobrej” jakości informacji, poszerzenia stanu wiedzy o badanym zjawisku.

Badania jakościowe charakteryzuje inne podejście niż badania ilościowe. Zastosowanie badań jakościowych prowadzi do zebrania danych jakościowych, czyli nieliczbowych. Z racji tego, nie stosuje się w nich wnioskowania statystycznego. Dane jakościowe pozwalają badaczowi koncentrować się na cechach obiektów oraz na procesach i znaczeniach, które nie są weryfikowalne eksperymentalnie lub kwantyfikowalne w kategoriach ilości, wielkości, intensywności lub częstości. Badacze jakościowi

kładą nacisk na społecznie konstruowaną naturę rzeczywistości. Poszukując odpowiedzi na pytania o to, *jak* jest tworzone społeczne doświadczenie i nadawane mu znaczenie, nie można posługiwać się wyłącznie narzędziami i technikami ilościowymi. Zastosowanie podejścia jakościowego oznacza, że uzyskane wyniki nie są reprezentatywne dla całej populacji, czy branży i nie podlegają ilościowym generalizacjom. Badania jakościowe opisują rzeczywistość przez pryzmat różnorodności zjawisk, a nie częstotliwości ich występowania. Celem nie jest poznanie ile osób tak myśli, lecz jak odmiennie ludzie myślą. Zaletami badań jakościowych są:

W niniejszym badaniu zastosowano technikę zogniskowanych wywiadów grupowych (tzw. fokusów). Zogniskowane wywiady grupowe FGI (Focus Group Interview) to dyskusja na z góry określony temat z 6-8 osobami. Prowadzi ją moderator, posilując się uprzednio sporządzonym scenariuszem. Zadaje on pytania zamieszczone w scenariuszu wywiadu, następnie prosi poszczególne osoby o przedstawienie swoich opinii, stymuluje przebieg dyskusji, aktywizuje i zachęca do wypowiedzi. Zadaniem prowadzącego jest ukierunkowywanie rozmowy na właściwe tory, zachęcanie uczestników do aktywności oraz stymulowanie ich kreatywności, także z pomocą rozmaitych zadań i ćwiczeń.

Badanie, wykonane na zlecenie Instytutu Kultury Miejskiej w Gdańsku przez Biuro Badań Społecznych Question Mark, zostało przeprowadzone w 5 miastach wojewódzkich: Łodzi, Warszawie, Wrocławiu, Katowicach, Krakowie. W każdym z wymienionych miast odbył się jeden wywiad. Grupy fokusowe liczyły po 7 osób (za wyjątkiem Katowic i Krakowa, gdzie w badaniu wzięło udział po 6 respondentów). W trakcie rekrutacji informowano badanych jedynie, że badanie będzie dotyczyło życia kulturalnego dużych miast w Polsce. Miało to na celu wyeliminowanie możliwości przygotowania się przez potencjalnych uczestników pod kątem informacji na temat życia kulturalnego Gdańska¹. Dążyliśmy także do jak największego zróżnicowania grup fokusowych, by ich uczestnicy reprezentowali różne dziedziny i instytucje kultury. Badanie zostało zrealizowane w okresie marzec-maj 2016 r. Średni czas trwania wywiadu wynosił 90 minut.

¹ Konsekwencją takiego założenia badawczego było pewne poirytowanie badanych, którzy po pierwsze wykazywali większe zainteresowanie dyskusją o ich własnym mieście, po drugie czuli chwilowy dyskomfort, pomimo prób łagodzenia takich odczuć przez moderatora, w sytuacji braku czy - w ich mniemaniu - posiadaniu niewystarczającej wiedzy na temat Gdańska. Pomimo chwilowych kryzysów, w ostatecznym rozrachunku jednak wszyscy byli usatysfakcjonowani przebiegiem spotkania.

Miasto kulturalne w opinii badanych

Dyskusję podzielono na trzy części. Pierwsza była najbardziej ogólna i stanowiła próbę charakterystyki koncepcji miasta kulturalnego. Badani zostali zapytani najpierw w sposób otwarty o to, czym charakteryzuje się miasto kulturalne. Następnie moderator starał się doprecyzować badaną kwestię poprzez wprowadzenie pytań porządkujących, o to, jakie działania wspierające prowadzi miasto kulturalne, co oferuje i jakie posiada cechy. Poznanie opinii badanych na ten temat, pozwoliło ustalić, które aspekty funkcjonowania kultury są kluczowe dla tzw. miasta kulturalnego oraz stworzyć wzorzec miasta kulturalnego. To z kolei, umożliwiło następnie ocenę poszczególnych miast, w tym Gdańska, pod tym kątem.

Miasto kulturalne nasunęło respondentom bardzo dużo różnorodnych skojarzeń. Odnosiły się one głównie do **trzech sfer – instytucjonalnej, rozumianej jako władze, administracja na szczeblu rządowym i samorządowym, pozainstytucjonalnej – rozumianej jako świat artystów, działaczy NGO, pasjonatów, aktywistów, pracowników instytucji kultury oraz społecznej, czyli mieszkańców**. W sferze instytucjonalnej badani zwracali przede wszystkim uwagę na konieczność odbiurokratyzowania działalności kulturalnej, co wiąże się z kolei z koniecznością zmiany filozofii funkcjonowania urzędów publicznych. Wskazana jest według respondentów zdecydowanie większa otwartość i przychylność ze strony urzędników i władz miejskich wobec artystów, inicjatyw oddolnych, nowości, jak i konieczność ułatwienia organizacji imprez i wydarzeń kulturalnych. W tym kontekście padły nawet postulaty, że zmiany wymaga sam model myślenia o kulturze, w którym za decydentów i kreatorów działań kulturalnych uznawani są przedstawiciele władzy samorządowej i urzędnicy.

Według części badanych kultura to przede wszystkim twórcy i odbiorcy, zaś samorządowcy i urzędnicy to ludzie zatrudnieni przez społeczność lokalną do realizacji jej potrzeb kulturalnych.

- *Idealny model to taki, który stwarza warunki, ale też nie tworzy barier (Katowice).*
- *Urzędnicy samorządowi czy urzędnicy państwowi to są ludzie, którzy pełnią istotną służbę publiczną i ich statutowym zadaniem jest przyzwoite pełnienie służby publicznej na rzecz wszystkich. Więc my nie jesteśmy petentami, to jest kwestia pracy nad językiem. Odwrócenia tych kategorii, w których właśnie jest jakaś władza nad wszystkim, nad przestrzenią publiczną,*

nad finansami, nad partnerstwem. Jakby na rzecz takiego ruchu obywatelskiego (Warszawa).

Miasto kulturalne musi dysponować przede wszystkim odpowiednią bazą w postaci rozbudowanej sieci instytucji kulturalnych i bogatej oferty. Oferta powinna być zróżnicowana w wielu obszarach. Powinna być dostępna dla każdego bez względu na status materialny, kompetencje, wiek i wykształcenie. Bardzo ważne w opinii badanych jest to, by kultura była dostępna dla osób niepełnosprawnych. W perspektywie instytucjonalnej istotne jest także, by miasto kulturalne posiadało spójną politykę kulturalną, wspieraną odpowiednimi środkami finansowymi. Na władzach miejskich spoczywa również obowiązek tworzenia dobrego klimatu dla kultury, poprzez inicjowanie współpracy pomiędzy środowiskiem kultury, biznesem i administracją. Miasto kulturalne to także przestrzeń, w której funkcjonuje bardzo zróżnicowane środowisko lokalnych artystów i innych przedstawicieli świata kultury. Jest w nim miejsce dla działań bardziej komercyjnych, ale przede wszystkim działań alternatywnych, niszowych. One również, zdaniem badanych, powinny uzyskiwać wsparcie ze strony decydentów. To wskazuje, że polityka kulturalna miasta niekoniecznie musi oznaczać konkretny plan i harmonogram działań, ale powinna uwzględniać możliwość realizacji różnorodnych przedsięwzięć, nie tylko przez podmioty instytucjonalne. Powinna motywować i zachęcać do czynnego udziału w kulturze.

- *Dla mnie kulturalne miasto to by było takie, które chce i potrafi spełniać takie najbardziej skrajne zapotrzebowania, tak naprawdę nie tylko takie, które jest dla niego wygodne tylko jednak bardziej otwarte (Wrocław).*
- *Mi się wydaje, że to jest takie miasto, które zachowuje pewną równowagę pomiędzy wielkimi, masowymi imprezami, ale też jakby daje możliwość tym oddolnym inicjatywom jakiegoś rozwoju i może nie używa takich twardych ram, że kultura w tym mieście to ma być to i to, a co jest poza tym to wyrzucamy (Kraków).*
- *(...) Myśląc w kategoriach miasto kulturalne to jest takie miasto, w którym jak się jest, to nie ma problemu z tym, żeby gdzieś wyjść i to też w ciągu tygodnia. I myślę czego na przykład na Śląsku nie ma, a w niektórych miejscach w Polsce jest, żeby na przykład takie miejsca jak squaty istniały, miejsca, w których jest właśnie ta kultura czy jakaś próba innego, alternatywnego spojrzenia, żeby może funkcjonować w tej przestrzeni ogólnospołecznej, że jest też miejsce na coś zupełnie poza polityką kulturalną, na coś takiego, co wychodzi od samych osób, które mieszkają, które chcą coś innego, swojego zaproponować też (Katowice).*
- *A ja chciałam powiedzieć o przestrzeni, że ważna jest przestrzeń, nie tyle przestrzeń miejsc kulturalnych, tylko przestrzeń taka do spotkania się po prostu (Wrocław).*

Tabela 01. **Czym jest miasto kulturalne?**

DZIAŁANIA WSPIERAJĄCE - CO ROBI?	CO OFERUJE? - CO POSIADA?	CECHY - JAKIE JEST?
Prowadzi politykę kulturalną z określonymi priorytetami Znosi i nie tworzy barier biurokratycznych i instytucjonalnych Tworzy dobry klimat dla kultury (efektywna współpraca i komunikacja pomiędzy środowiskiem kultury a urzędnikami) Wspiera inicjatywy oddolne i działalność pasjonatów Prowadzi działalność edukacyjną w sferze kultury (kształci świadomych odbiorców kultury od najmłodszych lat) Prowadzi skuteczne działania promocyjne i informacyjne (informuje o działaniach kulturalnych i promuje je) Buduje szeroką sieć współpracy na linii biznes-kultura-władze (networking) Prowadzi działania integracyjne (zapobiegające wykluczeniu) Prowadzi działania diagnostyczne (badania odnośnie przyczyn nieuczestniczenia w kulturze) Oferuje wsparcie finansowe Oferuje wsparcie merytoryczne Wspiera działania niekomercyjne Ułatwia organizację wydarzeń Zaspokajają potrzeby mieszkańców	Bogatą i różnorodną ofertę kulturalną dostępną dla wszystkich Infrastrukturę, rozumianą jako przestrzeń do organizacji wydarzeń Możliwość skorzystania z kultury w każdy dzień tygodnia Stwarza możliwość dostępu do kultury mainstreamowej i alternatywnej Posiada kapitał ludzki i społeczny Zaplecze intelektualne – miasto akademickie Własną, niepowtarzalną tożsamość Lokalne środowisko artystyczne Strategię kultury	Dostępne dla wszystkich Przychylne i otwarte (na artystów, inicjatywy oddolne, nowości, alternatywę) Interaktywne (brak sztywnego podziału na nadawców i odbiorców) Rozumiejące (zna specyfikę potrzeb mieszkańców) Komunikatywne (umie porozumieć się z odbiorcami, instytucjami kultury, biznesem) Aspirujące (dąży do zaspokojenia potrzeb wyższych poprzez dostęp do „prawdziwej” kultury nie tylko komercyjnej) Odważne (wychodzi poza schematy, nie boi się działań alternatywnych i niszowych) Integrujące (różne grupy społeczne odbiorców i różne podmioty świata kultury) Tętniące życiem (wielość imprez i wydarzeń kulturalnych, ale także sprawiające, że człowiek chce wyjść z domu) Przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych Zróżnicowane Innowacyjne (tworzy nowe wartości) Zdecentralizowane Myślące w kategoriach zrównoważonego rozwoju

W mieście kulturalnym równie ważni, jak decydenci i środowisko kulturotwórcze, są sami odbiorcy, czyli, w większości, mieszkańcy. Z jednej strony istotne jest, zdaniem uczestników, by istniał w nim odpowiedni kapitał ludzki i społeczny, czyli tzw. „kulturalni ludzie”, „ludzie, którym chce się wyjść z domu”, chętni do uczestniczenia w kulturze, ale również do jej tworzenia oraz sieć wzajemnego wsparcia i zaufania. Ważnym czynnikiem jest partycypacja w kulturze w wymiarze aktywnym. W takim mieście, oprócz wydarzeń zorganizowanych przez różne podmioty, znaczące jest, by ludzie sami brali się za organizację działań kulturalnych choćby w skali mikro (np. dla społeczności sąsiedzkiej). Respondenci zdają sobie sprawę, że by taki kapitał wykształcić, niezbędne jest prowadzenie edukacji kulturalnej od przedszkola aż po studia wyższe. Istotny jest także równy dostęp do kultury, tak by każdy, bez względu na poziom zasobności, mógł z niej swobodnie korzystać.

- *Ja bym tylko dodała jeszcze takie zintegrowanie działań kulturalnych z życiem codziennym. (...) W pewnym sensie w idealnym mieście kulturalnym – instytucje kultury znikają. Znika ta tablica, tak, zintegrowana z aktywnością mieszkańców tego miasta, nie ma dedykowanych instytucji. Ja wiem, że to jest taki ideał ideałów, nie jest tak i nie będzie, ale to jest taki moment, kiedy przestajemy definiować kulturę jako zbiór profesjonalnych ruchów artystycznych (Warszawa).*
- *Dla mnie miasto kulturalne to jest miasto, które samo wytwarza kulturę w pewien sposób czyli, że osoby, które w nim mieszkają, przebywają już jakiś czas, wytwarzają ogólnie mówiąc kulturę. Czy to są lokalne zespoły muzyczne, czy to są lokalne grupy teatralne, czy to są jakieś inne działania też kulturotwórcze. Nie tylko to, że zbuduje się w mieście na przykład dużą salę widowiskową i na nią będzie się zapraszać gwiazdy wysokiej rangi i to się będzie nazywało, że jesteśmy miastem kulturalnym, bo sobie zbudowaliśmy dużą salę widowiskową (Katowice).*
- *Kulturalnym miastem jest takie, w którym jego mieszkańcy mają możliwość brania udziału w jakichś wydarzeniach, czy mają dostęp do mediów kultury, książek, filmów itd. Wydaje mi się, że niekoniecznie jest to związane z pozycją społeczną czy finansami, tylko są to rzeczy dostępne bez względu na poziom życia mieszkańca czy odbiorcy kultury (Kraków).*

Zastanawiający jest fakt, że respondenci na pytanie otwarte, „czym charakteryzuje się miasto kulturalne/co to jest miasto kulturalne” nie potrafili w swoich wypowiedziach uwolnić się od, wynikającego z doświadczeń zawodowych, wiązania „miasta” z funkcjonowaniem biurokracji, decyzyjnością władz miejskich i finansowaniem. Ma to związek z profilem zawodowym badanych, którzy pracując w instytucjach kultury i organizacjach pozarządowych często mają kontakt z urzędnikami. Może to także wynikać z myślenia „projektowego” na omawiany temat, które to jest podstawą do zdobycia określonych funduszy, w dalszej części służy do formułowania potrzeb społecznych i konstruowania do nich rozwiązań kulturalnych. Respondenci, charakteryzując idealne miasto kulturalne, nie posługiwali się również w swoich wypowiedziach szczegółowym opisem miejsc

czy konkretnych rozwiązań, mówili raczej o rozwiązaniach gwarantujących całościowe i wielopłaszczyznowe rozwiązania miejskich problemów kulturalnych. Nie opowiadali konkretnie o rozwiązaniach drobnych problemów związanych z funkcjonowaniem miasta kulturalnego.

Kulturalna mapa Polski

Specyfika kulturalna miast

Druga część FGI poświęcona była próbie odtworzenia kulturalnej mapy Polski. Zadanie polegało na wskazaniu miast o różnym natężeniu życia kulturalnego. W tym celu badani podczas każdego wywiadu zostali podzieleni na grupy, które otrzymały wydrukowaną mapę Polski z zaznaczonymi na niej miastami oraz papierowe kwadraciki w różnych kolorach (czerwonym, pomarańczowym, zielonym i czarnym). Każdy kolor oznaczał inny poziom rozwoju kultury. I tak:

- **kolor czerwony** – oznaczał lidera, czyli miasto przodujące jeśli chodzi o życie kulturalne;
- **kolor pomarańczowy** – oznaczał, że miasto ma ciekawą ofertę kulturalną, ale jeszcze nie jest liderem;
- **kolor zielony** – oznaczał, że kultura w tym mieście idzie w dobrym kierunku;
- **kolor czarny** – oznaczał, że miasto zamiera jeśli chodzi o życie kulturalne.

Grupy miały za zadanie oznaczyć kwadracikami wybrane przez siebie miasta, zgodnie z powyższą legendą. W przypadku miast-liderów grupy miały do dyspozycji 3 czerwone kwadraciki.

Opinie badanych, jak można było wywnioskować z prowadzonych dyskusji, nie zawsze oparte były na rzetelnej i pogłębionej wiedzy, często bazowały na utrwalonym wizerunku miasta, co z kolei wskazuje na znaczenie strategicznego budowania marki miasta oraz jej promocji poza jego granicami.

Badani nie zawsze byli jednomyślni w ramach grup, ale w przypadkach dyskusyjnych decyzje podejmowane były w sposób demokratyczny – większość decydowała o tym, któremu miastu przyznać daną etykietę. Najmniej kontrowersji wzbudzała grupa miast-liderów kultury w Polsce. Największe uznanie zdobyły **Wrocław** (10 wskazań), **Warszawa** (8 wskazań) i **Kraków** (6 wskazań). Niezależnie od miasta, w którym realizowane było badanie, respondenci byli jednomyślni w wyborze Wrocławia jako najważniejszego ośrodka kulturalnego w Polsce (10 na 10 możliwych wskazań). Poza wymienionymi trzema ośrodkami, padły pojedyncze wskazania na Gdańsk, Katowice i Lublin. Wysoka pozycja Wrocławia może być podyktowana faktem, że w bieżącym roku jest on Europejską Stolicą Kultury.

Kolorem pomarańczowym uczestnicy wywiadów oznaczali z kolei miasta z ciekawą ofertą kulturalną, aspirujące do miana lidera. W tej kategorii najczęściej wymieniano Gdańsk (7 wskazań), Lublin (7 wskazań), Łódź (6 wskazań) i Poznań (5 wskazań). W omawianej grupie miast panowało już większe rozdrobnienie głosów. Pojedyncze wskazania padły także na Kraków, Warszawę, Katowice, Bydgoszcz, Gdynię i Sopot.

Dobry kierunek kulturze nadają, według badanych, takie miasta jak Szczecin (5 wskazań), Katowice (3 wskazania), Bydgoszcz (3 wskazania). Kategoria miast oznaczonych kolorem zielonym była najbardziej zróżnicowana. Łącznie znalazło się w niej 16 miast. Poza wymienionymi trzema, kolorem

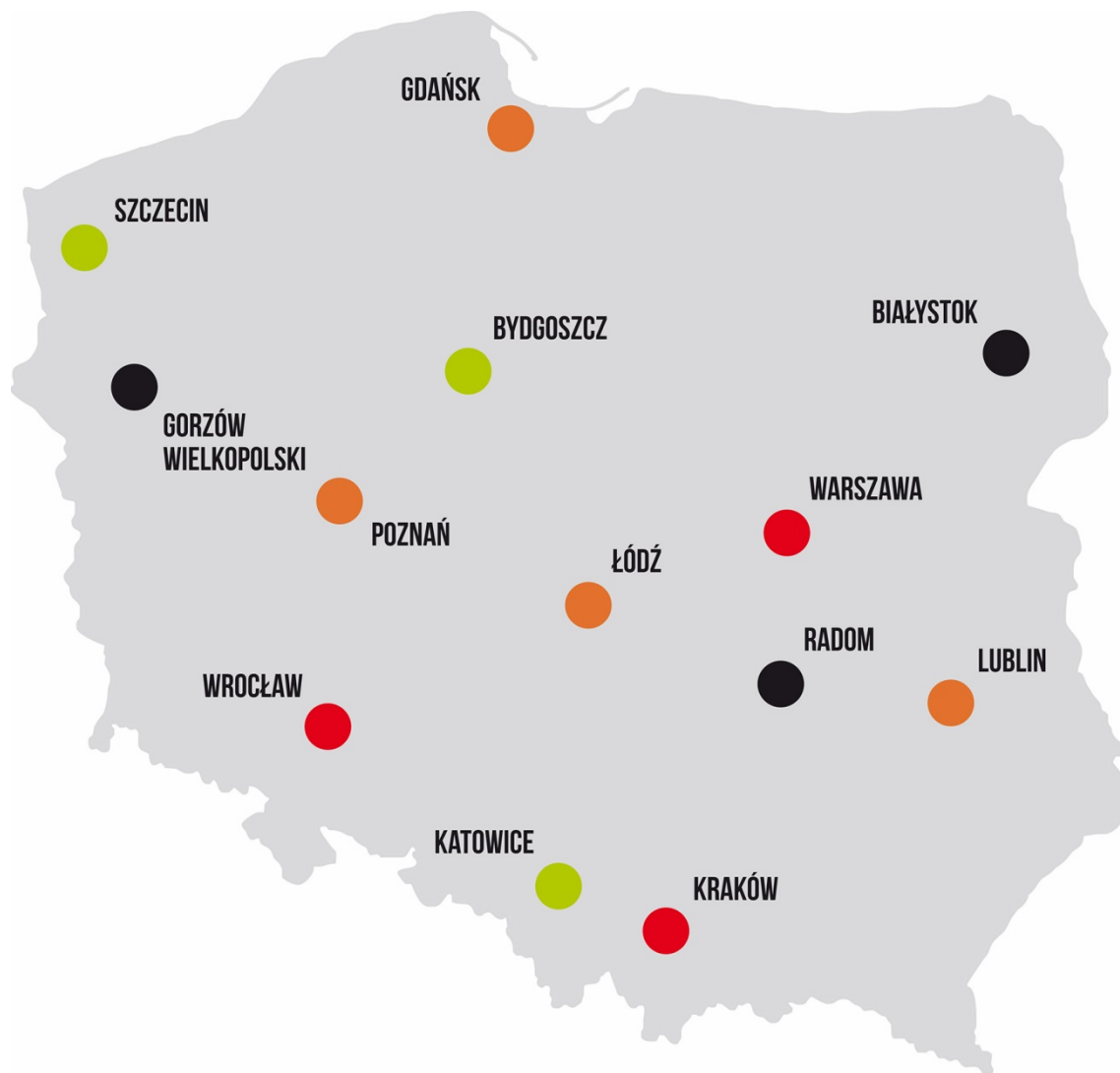

zielonym zaznaczono Białystok, Toruń, Rzeszów, Łódź, Lublin, Olsztyn, Kielce, Częstochowę, Poznań, Tarnów, Jelenią Górę, Kraków i Zieloną Górę.

Według respondentów kultura zamiera natomiast przede wszystkim w Radomiu i Gorzowie Wielkopolskim (po 4 wskazania) oraz Białymstoku (3 wskazania). Czarnym kolorem oznaczono także w pojedynczych przypadkach Olsztyn, Rzeszów, Kielce, Elbląg, Lublin, Jelenią Górę, Kołobrzeg, Poznań, Opole i Łódź.

Poniższa mapa wskazuje, jakie wskazania były najczęściej wybierane w odniesieniu do poszczególnych miast.

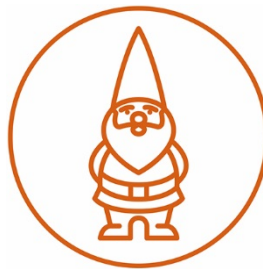

W opinii badanych jest coś, co łączy wszystkich liderów. To przede wszystkim stały dostęp do bogatej oferty kulturalnej. Są to również, jak wskazują cytaty, miasta dobrze skomunikowane, można do nich w miarę łatwo dotrzeć.

- *Ja myślałam o takim nadmiarze, czyli Warszawa, Kraków, Wrocław to są miasta, w których się cały czas coś dzieje (Wrocław).*
- *Od razu sobie pomyślałam Kraków, Katowice, Wrocław czyli jeden taki ciąg komunikacyjny, też jak ja to nazywam niekiedy krakowice albo wrockato czyli duża dostępność. My nie mamy problemu, mieszkańcy Katowic czy Wrocławia w komunikacji pomiędzy tymi miejscowościami. I to mnie uderzyło z Trójmiastem, dokładnie tak samo, to jest oś miast, które są bliskie sobie (Katowice).*

Wrocław w chwili obecnej jest ewidentnie kojarzony z Europejską Stolicą Kultury 2016. Postrzegany jest także przez pryzmat bogatej oferty kulturalnej i wielości wydarzeń kulturalnych. Badanym trudno było jednoznacznie określić specyfikę kultury Wrocławia. Pojawiły się odwołania do sceny teatralnej.

- *Wrocław Europejska Stolica Kultury, ale teraz to się dzieje naprawdę bardzo dużo tam (Łódź).*
- *We Wrocławiu czuje się taką namiastkę europejskości (Łódź).*
- *Wrocław jest liderem w światowym teraz odbiorze przez to, że jest Europejską Stolicą Kultury, także zdobycie czegoś takiego jest zdecydowanie prestiżowe (Warszawa).*
- *Na bazie teatrów, frekwencja w teatrach to jest 80% czy 90% we wszystkich teatrach zbiorczo (Katowice).*
- *Ja myślę, że Wrocław to jest w tym momencie ta ESK i potem gdzie jest najwięcej wydarzeń to ja myślę, że w tym momencie tam po prostu, nie będę oceniał jakościowo tych wydarzeń, ale ilościowo na pewno (Kraków).*

Warszawa z jednej strony kojarzona jest z bardzo bogatą ofertą kulturalną, z drugiej jednak jej obfitość powoduje rozproszenie odbiorców. Warszawa jako stolica przyciąga rzesze artystów oraz dużą liczbę wydarzeń. Dodatkowo, posiada najwięcej środków finansowych. Warszawa najczęściej kojarzy się z kulturą festiwalową oraz teatrem. Jest postrzegana jako miasto z tradycjami uczestnictwa w kulturze, które kultywowane są do dzisiaj, np. rodzice chodzący do teatrów, zabierają tam również swoje małe dzieci. Warszawa jest również trendsetterem wśród polskich miast – to tam rodzą się wszelkie mody i nowe nurty kultury, które następnie rozprzestrzeniają się na cały kraj.

- *Stolica, tam jest najwięcej osób. Tam jest najwięcej artystów, twórców (Łódź).*
- *Ludzie przenoszą się do Warszawy chcąc coś osiągnąć, więc przenosi się ta najbardziej aktywna grupa ludzi w kulturze, to bez dwóch zdań. Jest to też kwestia zamożności, nie chcę ryzykować tezę, że jest to kwestia większego wolnego czasu, bo tak nie jest, ale myślę, że doganiamy ich (Katowice).*
- *To jak stolica, jest wszystkiego najwięcej prawdopodobnie, jest tam zdecydowanie więcej pieniędzy niż gdziekolwiek indziej, a z drugiej strony tam jest ogromna burza mózgów i to w kulturze też działa, to znaczy jeśli ktoś chce coś zrobić, obojętnie czy w Krakowie czy Wrocławiu, to zdaje sobie sprawę z tego, że najłatwiej zrobi to w Warszawie. Jest wiele osób, które tam wyjeżdża i robi tam coś (Kraków).*
- *Warszawa ma pewne cechy metropolii, mieszka tu najwięcej ludzi w Polsce, z różnych stron świata, więc jak ktoś ma coś do zaoferowania, czy koncert, wystawę, teatr cokolwiek, to chce to pokazać w Warszawie. Jak jest koncert w Gdańsku, to w Warszawie zazwyczaj też będzie (Warszawa).*
- *Tam jest właśnie ta kultura masowa, koncerty, festiwale (Łódź).*
- *No jest sporo festiwali, na przykład muzycznych. Jest Warszawska Jesień, Warsaw Summer Jazz Days, Festiwal Muzyki Etnicznej, muzea (Kraków).*
- *No Warszawa komercja, ale ma życie teatralne. Siłą rzeczy jako stolica ma wszystko, co najlepsze, ale traktujemy to naturalnie, jako coś oczywistego w związku z czym, to nigdy nie wybija się ponad ten ogólny obraz tego, co powinna stolica oferować. Wiadomo, że ma najlepsze teatry, galerie (Katowice).*
- *Ma też dobre tradycje społeczne, tam się korzysta z oferty kulturalnej (Katowice).*
- *Mody się zaczynają w Warszawie, na przykład rodzice z dziećmi chodzą do teatru w niedzielę, to jest moda, która się zaczęła kilka lat temu w Warszawie, później się przeniosła do innych miast, ale ryzykuję, że do Krakowa doszła z pewnym opóźnieniem. Czyli moim*

zdaniem Warszawa, jako że jest stolicą jest też takim centrum, punktem gdzie się zaczynają pewne nurty. Niektóre są dobre, niektóre są mniej korzystne, ale to jest dobry przykład (Katowice).

Kraków, z kolei kojarzy się respondentom głównie z tradycją oraz kulturą wysoką. Kraków nie generował jednak tylu skojarzeń, co Wrocław i Warszawa. Choć należy podkreślić, że w przypadku żadnego z miast, w których odbywały się wywiady, badani nie umieli scharakteryzować jego specyfiki. Sami Krakowianie podkreślali tradycje teatralne, czynili to jednak przy okazji porównania z Gdańskiem.

- *Jest symbol Krakowa jako kultury wysokiej. Taki jest wizerunek upowszechniony (Łódź).*
- *Dlaczego Kraków? Bo on jest taki stały, przewidywalny, ale też cały czas coś, ludzie nie stoją w miejscu, cały czas czegoś poszukują, są otwarci na wyzwania. Poza tym Kraków ma taką cechę, Nowa Huta dołączyła, tak się z nią trochę kłóca, że to Kraków, nie Kraków. Także taka dynamika społeczna i kulturalna wydaje mi się, że tam jest wartościowa i oprócz tego bardzo duży napływ młodych ludzi, turystów, którzy cały czas też zmieniają miasto (Katowice).*
- *I tam jest też gigantyczna ilość placówek jeśli chodzi o teatr, festiwale, kina i wiele z nich jest z tradycjami, których większość z nas w Polsce może pozazdrościć (Katowice).*

Gdańsk w opinii badanych

Pozycja Gdańska na kulturalnej mapie Polski

Trzecia część badania dotyczyła już bezpośrednio Gdańska i jego oferty kulturalnej. Gdańsk wraz z Lublinem był najczęściej wskazywanym miastem w kategorii pomarańczowej, a zatem miast posiadających ciekawą ofertę kulturalną, lecz niebędących liderem. Tylko podczas wywiadu w Warszawie, jedna z grup opracowujących mapy, umieściła Gdańsk na pozycji lidera. Gdańsk nie został choćby raz zaliczony do grupy zielonej (oznacza, że kultura w tym mieście idzie w dobrym kierunku), ani czarnej (oznacza, że miasto zamiera jeśli chodzi o życie kulturalne). Świadczyć to może o dość silnej i stabilnej pozycji Gdańska i jego wizerunku. Natomiast ma nadal problemy, by wejść na stałe do grupy miast przodujących w wydarzeniach kulturalnych.

Gdańsk ma również kłopot z byciem postrzeganym jako samodzielne miasto. Gdy badani próbowali odtworzyć specyfikę Gdańska, często wskazywali na wydarzenia bądź instytucje umiejscowione w Sopocie lub Gdyni. Na Gdańsk nierozzerwalnie patrzy się przez pryzmat Trójmiasta. Mimo wszystko,

to jednak Gdańsk postrzegany jest znacznie częściej jako miasto mocno kulturalne. Wskazuje na to fakt, iż w kategorii miast, w którym życie kulturalne jest w bardzo dobrej kondycji, ale które nie stanowi lidera w tym obszarze, to Gdańsk został wymieniony 7 razy, zaś Gdynia i Sopot po 1 razie.

- *Ma bardzo duży potencjał, bardzo duże aspiracje, ale ze względu na charakterystykę tego miejsca i jakby profil użytkowy, że tak powiem ta oferta jest mniejsza niż w tych głównych ośrodkach. Tam się dzieje dużo ciekawych rzeczy (Wrocław).*
- *Gdańsk ma na pewno predyspozycje ze względu na tradycje, zasobność, atrakcyjność turystyczną, na życie studenckie (Katowice).*
- *Jak pierwszy raz byłam w Gdańsku to stwierdziłam, że to w ogóle nie jest polskie miasto. Architektura jest zupełnie inna, jest mnóstwo obcokrajowców, coś takiego w powietrzu jest innego (Katowice).*

Jeśli chodzi o specyfikę gdańskiej kultury, to badani zwrócili przede wszystkim uwagę na oddolność działań i wsparcie dla nich ze strony władz. Poza tym kultura w Gdańsku definiowana jest przede wszystkim przez pryzmat silnej sceny teatralnej i sceny festiwalowej. Nadal znakiem rozpoznawczym pozostaje Jarmark Dominikański. Dodatkowo, w ostatnim czasie odżywają elementy tradycji solidarnościowej, między innymi poprzez utworzenie Europejskiego Centrum Solidarności.

- *(...) jeżeli chodzi o Gdańsk, to dużo się dzieje na styku organizacji miasta. Część Stoczni została oddana NGO pod działania. Tam jest fajne tworzenie systemowe. Tętni w różnych miejscach, w instytucjach, poza instytucjami, w aglomeratach (Warszawa).*
- *Na Gdańsk patrzę przez pryzmat tego, co się stało z ŻAK-iem i przez pryzmat tego, co się wydarzyło w Stoczni. (...) Zebrały się NGO i stwierdziły, że to wszystko niszczy a oni są w stanie coś z tym zrobić (Warszawa).*
- *Tak, miasto jako organizator ma nastawione ucho na to, co w trawie piszczy. Specyfiką jest to, że miasto stara się odpowiadać na potrzeby, które zauważa, które słyszy. Buduje na tej bazie jakieś rozwiązania. To bym podkreśliła w Gdańsku (Warszawa).*
- *Klimat dla jakiejś działalności kulturalnej na pewno jest. To się wyczuwa, władze samorządowe są sprzyjające zarówno w Sopocie, jak i w Gdyni do tworzenia różnych miejsc kultury i są otwarte (Katowice).*
- *Na przykład są naprawdę dwa dobre teatry w Gdańsku. Muzycznie też słyszę o jakiś różnych wydarzeniach (Wrocław).*
- *(...) Festiwal Szekspirowski to jest duża szansa i tam dużo się dzieje (Kraków).*
- *W kategoriach kulturalnych Gdańsk jest ciężko sprowadzić do jednego hasła. O ile chciałbym, żeby Katowice były kojarzone z muzyką, Kraków z silną tradycją w kulturze... Gdańsk kojarzę z Teatrem Szekspirowskim. Duża inwestycja, która podbudowuje życie teatralne i nie tylko, ale tak naprawdę z niczym więcej (Katowice)*
- *Jest festiwal jazzowy, Jazz Jantar, wskrzeszony, oryginalny (Kraków).*

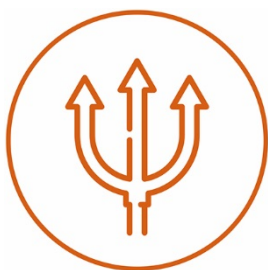

- *Jarmark Dominikański, który też przyciąga bardzo dużo ludzi, niektórzy jeżdżą tylko na ten jarmark, który teraz jest taki, że to samo co na Krupówkach można kupić, ale zdarzają się oryginalne rzeczy (Kraków).*
- *Tradycje solidarnościowe: jest teraz Muzeum znane na świecie, to jest jego [miasta] marką, że Gdańsk jest znany na świecie z tej marki Solidarności (Kraków).*

Gdańsk w skojarzeniach badanych

Jednym z zadań wywiadu było wywołanie skojarzeń z Gdańskiem. Uczestnicy nie mieli z tym większych trudności. Spontaniczne skojarzenia, którymi dzielili się badani można zaklasyfikować do trzech głównych grup. Gdańsk kojarzony jest przez przedstawicieli różnych obszarów kultury przede wszystkim przez pryzmat **instytucji kultury, imprez/wydarzeń kulturalnych** oraz **twórców**. Wszystkie skojarzenia respondentów dotyczyły raczej teraźniejszości, odległe wątki historyczne pojawiały się marginalnie (architektura, kamienice, historia). Wątek historyczny nie pojawił się w luźnych skojarzeniach z Gdańskiem, a dopiero w jego porównaniu z miastami, w których realizowano badanie. Badani z Łodzi i Katowic upatrywali w historii różnic, a Wrocławianie i mieszkańcy Krakowa wskazywali na podobieństwa związane z długą historią tych miast. Badani odwoływali się częściej w swoich skojarzeniach do historii najnowszej, czyli do Solidarności, choć głównie za pośrednictwem instytucji, jaką jest Europejskie Centrum Solidarności (określane często przez badanych mianem Muzeum Solidarności). Wskazuje to na silne ugruntowanie skojarzeń z historią najnowszą, związanych z Solidarnością i wydarzeniami, które miały miejsce w Stoczni Gdańskiej. Dodatkowo, pojawiały się skojarzenia z położeniem geograficznym, krajobrazem, czyli przede wszystkim z morzem, plażą, słońcem, smażonymi rybami i portem. Były to jednak pojedyncze skojarzenia, wynikające najczęściej z własnych wakacyjnych wspomnień.

Instytucjami pojawiającymi się w skojarzeniach były: Gdański Teatr Szekspirowski, Klub ŻAK, Instytut Sztuki Wyspa, Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia, Opera Bałtycka i Teatr Tańca, Teatr Muzyczny (choć ten *de facto* znajduje się w Gdyni), ECS, Teatr Miniatura, ASP. Wśród skojarzeń-wydarzeń pojawiły się: Jarmark Dominikański, Festiwal Szekspirowski, koncerty na Ołowiance [Solidarity of Arts], Open'er (ten także ma miejsce w Gdyni), Festiwal Improwizacji Teatralnych. Natomiast twórcami kojarzonymi z Gdańskiem są zarówno osoby żyjące, jak: Tymon Tymański, Mikołaj Trzaska, Leszek Mozdżer, Kasia Chmielewska, Kasia Pastuszek, Lawrence Ugwu, jak i historyczne: Zbigniew Cybulski, Bogumił Kobiela, Gunter Grass.

Badani byli proszeni o wymienienie skojarzeń z hasłem Gdańsk (*Słyszycie Państwo Gdańsk, i co myślicie*). Ich analiza wskazuje, że coraz rzadziej Gdańsk powiązany jest w pierwszej kolejności ze swoimi korzeniami historycznymi, a zatem historią dawną. Na poziomie odwołań historycznych Gdańsk kojarzy się z historią najnowszą – latami 70 i 80. XX w., czyli Solidarnością oraz Stoczną Gdańską. Wśród reprezentantów środowiska kultury Gdańsk zdecydowanie kojarzy się, na poziomie ogólnym, z życiem kulturalnym,.

W ramach oceny życia kulturalnego Gdańska respondenci mieli za zadanie wymienić nazwy instytucji, wydarzeń/festiwali i artystów związanych z miastem. Wymieniane były podobne podmioty jak w przypadku spontanicznych skojarzeń. Tabela 02 przedstawia szczegółowo wszystkie trzy kategorie, zgodnie z deklaracjami badanych. Najczęściej wskazywane instytucje, wydarzenia i twórcy zostały zaznaczone pogrubioną czcionką.

Tabela 02. **Znane instytucje, wydarzenia i twórcy**²

² Tabela wskazuje wszystkie pojawiające się wskazania. Pogrubione zostały te, które występowały najczęściej. Wśród twórców padało również wskazanie na Lecha Wałęsę. Ponieważ nie była to sytuacja jednorazowa, postanowiono włączyć go do zestawienia.

Wszystkie pytania, które dotyczyły życia kulturalnego Gdańska, nastroczały badanym w większości miast problemów różnego kalibru. Najtrudniej było badanym odnieść się do oferty codziennej, kierowanej do mieszkańców. W tym miejscu, należy podkreślić, że mimo dyskomfortu respondentów, to właśnie uzyskanie tego typu, spontanicznych opinii było głównym celem badania. To wizerunek zewnętrzny życia kulturalnego Gdańska był przedmiotem badania. Dlatego też, respondenci byli dobierani w sposób celowy, tak, by nie byli bezpośrednio zawodowo związani z Gdańskiem, ani nie dysponowali szczegółową o nim wiedzą. Spora część osób przyznawała, że również dawno w Gdańsku nie była, część swoją ostatnią wizytę datowała na 2-3 lata wcześniej. Nikt z badanych nie zadeklarował, że jest stałym bywalcem Gdańska czy częstym turystą. W związku z tym, oferta Gdańska została oceniona pod kątem informacji, które docierają do badanych jako osób niezwiązanych na co dzień z Gdańskiem. Są to w głównej mierze sztandarowe wydarzenia, które bywają transmitowane przez media (np. Solidarity od Arts) lub imprezy tematycznie związane z dziedziną, w której zawodowo pracują. Jednak w trakcie dyskusji pomiędzy uczestnikami, zaczęły wyłaniać się wątki charakterystyczne dla gdańskiej kultury. Po pierwsze, życie kulturalne Gdańska związane jest z silną **sceną teatralną**. Teatry były najczęściej wymienianymi z nazwy instytucjami kultury. Wśród nich zaś najbardziej rozpoznawalną instytucją był Gdański Teatr Szekspirowski. Po drugie, Gdańsk nadal kojarzy się z **alternatywną sceną muzyczną**, choć odwołania badanych wskazywały raczej na artystów święcących triumfy w latach 80. Poza tym, respondenci wskazywali na związek Gdańska ze **sztukami wizualnymi**. Jeden z uczestników wspomniał o silnej edukacji kulturalnej, choć nie był pewien, czy prowadzi ją Gdańsk czy Gdynia. Podsumowując, można zatem stwierdzić, że specyfika kultury w Gdańsku kojarzona jest z trzema dziedzinami: teatrem, sztukami wizualnymi i muzyką.

- *Jeśli wizytówka to Festiwal Szekspirowski. Mam wrażenie też, że mniejsze teatralne imprezy. Oni mają co najmniej kilku świetnych instruktorów teatralnych, którzy dbają o ten rozwój (Warszawa).*
- *Wydaje mi się, że rzeczy historycznie powiązane z przemianami (Warszawa).*
- *One są powiązane z nadmorskością i historią (Warszawa).*
- *Gdańsk się kojarzy jeszcze z tym, że jest z niego wiele zespołów (Warszawa).*
- *Mi się zawsze Gdańsk z alternatywą kojarzył (Warszawa).*
- *Różnorodność, i wydarzenia muzyczne, i teatralne i wizualne (Wrocław).*
- *Jest jakiś rys tego, znowu wracam do sztuk wizualnych, wydaje mi się, że wciąż jest to mocne środowisko (Katowice).*
- *Są w Polsce dwa miasta na pewno, Warszawa i teraz nie wiem, czy Gdańsk, czy Gdynia tworzą całą politykę edukacji kulturalnej w swoim mieście (Katowice).*

Jednym z obszarów poddanych ocenie była dynamika zmian zachodzących w Gdańsku na przestrzeni ostatnich lat. W odbiorze respondentów w ostatnich latach Gdańsk wykorzystał swoją szansę i rozwinął się w dobrym kierunku. Przede wszystkim bardzo mocno rozwinęła się scena **teatralna i taneczna**. Drugim podnoszonym wątkiem było wykorzystanie terenów legendarnej Stoczni

Gdańskiej. Z jednej strony, udostępnienie jej organizacjom pozarządowym, artystom, z drugiej utworzenie ECS. Bardzo pozytywnie zostało ocenione wykorzystanie dziedzictwa Solidarności, jako bazy dla promocji dużych i ważnych wydarzeń kulturalnych. Warta podkreślenia jest także pochwała postawy władz miejskich, które popierają działania oddolne.

- *Ja znowu o tej Solidarności, ale wydaje mi się, że Gdańsk zaczął się promować tym mitem solidarnościowym i wokół tego organizować także imprezy kulturalne takie jak Solidarity of Arts. Po prostu znaleźli pewien target, znaczy pewne ukierunkowanie. Dla obcokrajowca Gdańsk będzie się kojarzył ze stoczną i za tym idą konkretne jakieś projekty, które do nas też dochodzą (Łódź).*
- *Te przestrzenie po Stoczni są wykorzystywane (Wrocław).*
- *Jakoś dokończyło tą transformację, 10 lat temu, w 2006 roku nie pamiętam gdzie była stocznia, ale dogorywała. Jest to miasto, które dokonało bardzo kosztownej transformacji społecznej, a teraz ten etap jest już zamknięty (Katowice).*
- *Za tym poszło ogromne poparcie władz miasta, to że właśnie udostępniają tę Stocznnię, urzędnicy są zawsze otwarci (Warszawa).*
- *Ja bym się odnosiła do tej improwizacji teatralnej, która się rozwija w Gdańsku, coraz więcej ma grup i twórczości w tej dziedzinie (Warszawa).*
- *Ja też bym wróciła do tańca, traktuję jako Trójmiasto, ale Gdańsk ma też przecież swoją szkołę baletową, jest Leszek Bzdyl i Kasia Pastuszek (Warszawa).*

Ocena oferty kulturalnej Gdańska

Ocena oferty kulturalnej Gdańska nastręczyła badanym największych problemów. Jak zostało to już wspomniane powyżej, badani, bez względu na miejsce realizacji badania, nie do końca czuli się kompetentni do oceny oferty kulturalnej Gdańska, ponieważ nie przebywają tam na co dzień. Największą wiedzą na temat Gdańska wykazali się respondenci z Warszawy. Wydaje się, że mieszkańcy miast z południa Polski mają słabsze rozeznanie w życiu kulturalnym Gdańska, prawdopodobnie ze względu na większą odległość dzielącą Katowice i Kraków od Gdańska. Źródłami, z których czerpana jest wiedza na temat Gdańska i jego oferty są: Internet (mailing, Facebook lub własne poszukiwania), wizyty w Gdańsku, radio (dokładnie Program 3 Polskiego Radia), telewizja, prasa, znajomi mieszkający w Gdańsku. Warto podkreślić, że zwracano uwagę na słabą promocję Gdańska i mających tam miejsce wydarzeń kulturalnych. Wskazywano na brak wielkoformatowych billboardów (z czym można się było spotkać w przypadku promocji innych miast), brak konkretnych i spójnych informacji na stronie internetowej Gdańska, brak bezpośredniego informowania ze strony miasta i instytucji kultury. Po raz kolejny pojawił się problem odróżnialności Gdańska od Sopotu i Gdyni, których oferta traktowana jest przez zewnętrznych odbiorców jako wspólna - trójmiejska. Uczestnicy wywiadów odbierali jednak swój dostęp do informacji o Gdańsku jako uprzywilejowany – związany z wykonywaną pracą. W ich przypadku informacje, jakie do nich docierają często są

wynikiem prowadzonej współpracy z gdańskimi instytucjami kultury. Natomiast mogą one nie docierać do szerszego grona odbiorców.

- *Jak jest jakaś fajna wystawa w Łażni, jak Kłaman robi jakąś akcje [Wyspa] po prostu jadę na jakieś wydarzenia Informacja dociera najczęściej przez Internet (Warszawa).*
- *Ja sama czasami wchodzę i oglądam po różnych miastach (Warszawa).*
- *Baszka Marcinik jest wielbicielek kilku miejsc w Polsce, a ja słucham Trójki, więc słyszę, ona w Sopocie, w Gdańsku, promuje festiwal Szekspirowski, co wynika jakby z jej zainteresowań. Z Gdańska mam też znajomych, więc oni też podsyłają ofertę, jak się coś dzieje (Wrocław).*
- *Trudno mi to ocenić, bo jeśli potrzebuję, to wiem, gdzie mam to znaleźć i sama szukam ale, żeby aż tak mocno, żeby mnie coś bombardowało to nie (Wrocław).*
- *Facebook i od znajomych + może jakieś programy telewizyjne, informacyjne. I informacyjne z Internetu (Katowice).*
- *W moim przypadku media, bo nie mam osobistych relacji. Prasa i radio (Katowice).*
- *Z Internetu (Kraków).*
- *Ja chyba najwięcej poprzez ludzi i poprzez współpracę z różnymi miejscami w tych miastach. Chyba to jest najpierw. W konsekwencji tego w dalszej kolejności idzie Facebook, zaproszenia na wydarzenia itd. (Kraków).*

Oferta w ocenie odbiorców nastawiona jest na turystów. Miasto ponadto wykorzystuje potencjał nadmorskiego kurortu. Choć w tym przypadku trudno było o jednomyślność. W dyskusji padały również stwierdzenia przeciwne np. o braku życia nocnego w Gdańsku.

- *Porównując do Gdańska, trzeba zwrócić uwagę, że Gdańsk jest miastem nadmorskim. To ma wpływ. Siłą rzeczy ta kultura będzie inna wokół tego. Też to, że to jest robione pod turystów (Wrocław).*
- *My nie znamy tych oddolnych, małych inicjatyw, z mojego punktu widzenia słysząc tylko o tych, o zasięgu ogólnomiejskim czy ogólnopolskim. Na ile po prostu ci ludzie są aktywni, a na ile są nastawieni na osoby z zewnątrz. Gdańsk w dużej mierze jest nastawiony na turystów (Warszawa).*
- *W kwestii wychodzenia i nocnego życia to jeszcze parę lat temu, nie wiem jak jest teraz, ludzie mówili, że tam się po prostu nic nie dzieje. Jest pusto i ciemno i wszyscy są w Sopocie. W Gdyni jest festiwal filmowy, a w Gdańsku nawet nie ma kina studyjnego. Te miasta trochę wysysają tę energię Gdańska. Ale też nikt nie myśli o Gdańsku jako o mieście, każdy myśli o Trójmieście (Warszawa).*
- *Gdańsk potrafi wykorzystać swoje położenie, przez te wszystkie rejsy, promowanie bycia kurortem morskim. Zdają sobie sprawę ze swoich zalet (Wrocław).*

Czy, w kontekście wymienionych na początku raportu cech miasta kulturalnego, można uznać Gdańsk, i w jakim stopniu, za miasto kulturalne? Gdańsk w opiniach respondentów został uznany za

miasto kulturalne. W odniesieniu do trzech kategorii z tabeli 01 (*co robi?, co oferuje?, jakie jest? miasto kulturalne*) badani uznali, że Gdańsk jest miastem kulturalnym w kontekście:

- **działań wspierających**, ponieważ: prowadzi spójne działania w kierunku rozwoju, władze wspierają działania oddolne, następuje rozwój infrastruktury (szczególnie bibliotek), przeznacza środki finansowe na rozwój kultury, lecz ma zbyt słabą promocję;
- **oferty**, ponieważ: jest ona szeroka i dostępna, przyznaje się nagrodę literacką, posiada rozbudowaną infrastrukturę, posiada sieć instytucji, posiada duży budżet, posiada kapitał ludzki i społeczny, jest ośrodkiem akademickim;
- **cech**, ponieważ: jest dostępne i otwarte.

Oto kilka obrazujących cytatów:

- *Tak, rozwija się. Jak popatrzę ze swojej perspektywy – bibliotek to rzeczywiście wchodzi w zupełnie nowe przestrzenie. Takie odlotowe. W dużym centrum handlowym biblioteka Manhattan i na to muszą być niemałe pieniądze i też centra kultury. Czyli miasto też chyba dostrzega potrzebę stworzenia nowej infrastruktury i przestrzeni* (Wrocław).
- *Ja mam taką wizję Gdańska, że nie wiem dokąd mam pójść, ale nie mam wątpliwości, że gdybym tam był, to by było gdzie iść, to na 100% jestem przekonany* (Katowice).
- *Nasze wyobrażenia są abstrakcyjne, ale faktycznie jako duży ośrodek akademicki, duże miasto, zakładam wyższą partycypację w wydarzeniach kulturalnych, niż nawet w Katowicach* (Katowice).

Analiza mocnych i słabych stron Gdańska

Poniższa tabela przedstawia mocne i słabe strony Gdańska oraz potencjalne szanse i zagrożenia w opinii uczestników wywiadów. Za atuty Gdańska uznawane jest przede wszystkim położenie miasta. Z jednej strony, obecność morza, która przyciąga turystów, choćby weekendowych, z drugiej to również kwestia znakomitego skomunikowania miasta z pozostałymi ośrodkami wojewódzkimi za pomocą rozbudowanej sieci dróg oraz połączeń kolejowych i autobusowych. To sprawia, że Gdańsk jest „łatwym” celem podróży. Poza tym, można tu spędzić ciekawie czas przy każdej pogodzie. W słoneczne dni można wybrać odpoczynek na plaży, zaś w te mniej pogodne wybrać się do licznych instytucji kultury, kawiarni, restauracji, czy po prostu poznać miasto. Wśród turystycznych atrakcji mocną pozycję ma Głównie Miasto wraz z jego zabytkową architekturą (niewiele osób zdaje sobie sprawę, że Gdańsk był odbudowywany po II wojnie światowej), Stocznia Gdańska wraz z jej historią i działaniami rewitalizacyjnymi. Generalnie, Gdańsk uznawany jest za miasto z określoną tożsamością, zbudowaną na równowadze tradycji i historii oraz nowoczesności, jak również wielokulturowe. Dodatkowo, jest miastem, które, jak stwierdziła jedna z osób, „myśli do przodu”. Ma zatem bogatą ofertę kulturalną, dość duże zaplecze artystyczne oraz środki na rozwój. Poza tym pierwszorzędnym atutem jest bliskość Sopotu i Gdyni.

Tabela 03. **Analiza mocnych i słabych stron Gdańska**

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Turystyka Wysokie nakłady na kulturę Bogata i ciekawa historia Bliskość Sopotu i Gdyni (Trójmiasto) Położenie geograficzne (obecność morza) Dogodne miejsce na weekendowy wypad (dobry i szybki dojazd oraz możliwość spędzenia czasu w różnorodny sposób) Znakomita lokalizacja i łatwość dojazdu (samochód, PKP, Polski Bus) Silna marka/tożsamość miasta/ wypracowany wizerunek Myślenie perspektywiczne i przyszłościowe Architektura Różnorodność i dostępność oferty Środowisko artystów sztuk wizualnych Równowaga tradycji i nowoczesności Wielokulturowość	Promocja miasta i wydarzeń kulturalnych Drogie bilety komunikacji miejskiej Niebezpieczne dzielnice (Żabianka, Orunia, Zaspa) Brak jednoznacznych skojarzeń
SZANSE	ZAGROŻENIA
Kontakt drogą morską z krajami skandynawskimi Brak konkurencyjnych ośrodków miejskich w bezpośrednim sąsiedztwie Otwartość Międzynarodowa rozpoznawalność Możliwość rozwoju i współpracy (kierunek Skandynawia) Ściąganie artystów i festiwali	Rosnące znaczenie Gdyni Tarcia wewnątrz Trójmiasta Upolitycznienie kultury Zbyt mała karda kultury i brak ośrodków edukacyjnych

Najsłabszą stroną Gdańska jest promocja, która wymagałaby wzmocnienia, szczególnie jeśli chodzi o inne miasta. Zauważalny jest brak informacji i działań promocyjnych ze strony Gdańska w innych

metropoliach. Poza tym, być może należałoby popracować nad uspołnieniem wizerunku miasta, tak by w kontekście kultury kojarzył się z jakimś konkretnym nurtem bądź dziedziną kultury. Słabością, zdaniem respondentów, są także dzielnice, które ocenione zostały jako niebezpieczne (Orunia, Zaspa, Żabianka) oraz zbyt wysoka cena biletów komunikacji miejskiej.

Szans upatruje się przede wszystkim w obecności morza, które stwarza możliwość nawiązania wieloaspektowej współpracy ze Skandynawią. Dużą szansą na rozwój Gdańska jest także jego międzynarodowa rozpoznawalność i otwartość. Część badanych uznała, że Gdańsk nie ma w pobliżu żadnej znaczącej konkurencji. W tym aspekcie zdania jednak były podzielone. Część respondentów wskazała bowiem na Gdynię, jako potencjalne zagrożenie dla Gdańska. Niektórzy szerzej wskazywali na polityczne tarcia do jakich dochodzi na linii Gdańsk-Gdynia-Sopot.

Wnioski

Głównym celem badania było zdiagnozowanie pozycji Gdańska na mapie kulturalnej Polski oraz ocena poziomu rozpoznawalności i jakości oferty kulturalnej miasta. Do tego celu przyporządkowano kilka celów szczegółowych, które wymienione zostały na początku raportu. W odniesieniu do **pozycji Gdańska na mapie kulturalnej Polski** należy podkreślić, iż:

- Gdańsk postrzegany jest jako **miasto o silnej pozycji w kulturze** w stosunku do pozostałych ośrodków miejskich, posiadające ciekawą ofertę kulturalną, choć **nie ma wizerunku lidera** w tej dziedzinie. W tej samej kategorii miast znalazł się także Lublin, Łódź i Poznań, jednak te miasta występowały również w kategoriach miast rozwijających swoją kulturę, czy tych, w których kultura zamiera. Gdańsk ma zatem silniejszą pozycję w stosunku do miast z tej samej kategorii (pomarańczowej). Gdańsk nie znalazł się ani razu w kategorii miast rokujących (zielone), czy nie dbających o kulturę (czarne). Jest zatem **liderem w swojej kategorii**. Opinie na temat Lublina, Łodzi czy Poznania są dużo bardziej zróżnicowane.

Wśród **rozpoznawalnych cech Gdańska** należy wskazać na to, że:

- **Gdańsk jest miastem z ugruntowanym wizerunkiem i tożsamością**, która zbudowana jest na efektywnym połączeniu tradycji i nowoczesności. Gdańsk **coraz mniej kojarzony jest z dawną historią**. Natomiast jest silnie powiązany z historią najnowszą – dziedzictwem **Solidarności i Stoczni Gdańskiej**. Skojarzenia z wydarzeniami z lat 80. zapośredniczone są jednak przez obecność Europejskiego Centrum Solidarności oraz rewitalizacji terenów postoczniowych.
W tym kontekście kluczowe jest znaczenie kulturotwórczego dziedzictwa ruchu Solidarność;
- **Gdańsk przez środowisko kulturalno – artystyczne jest postrzegany głównie przez pryzmat swojej oferty kulturalnej, instytucji kultury i twórców**. Wydaje się, że jest to znakomity potencjał do budowania marki Gdańska jako miasta kultury;
- Gdańsk na tle innych miast, w opinii badanych, odróżnia **duża ilość działań oddolnych i wsparcie dla nich ze strony władz i urzędników**. Właśnie w tym kontekście miasto uzyskało miano otwartego;

- Nadal znakiem rozpoznawczym pozostaje **Jarmark Dominikański**. Być może warto postawić na uczynienie Jarmarku bardziej oryginalnym, by odróżniał się od innych tego typu targów w Polsce. Można pomyśleć o większym wyeksponowaniu części poświęconej design'owi, modzie, sztuce. Można rozważyć rezygnację ze stanowisk oferujących niskiej jakości produkty, które nie posiadają walorów wyrobów rękodzielniczych, unikatowych, bądź nie nawiązujących do tradycji i kultury Gdańska;
- **Gdańsk nierozzerwalnie kojarzony jest z Trójmiastem**. Badani mieli często problem z rozróżnieniem oferty Gdańska, Gdyni i Sopotu. Mimo wszystko, to jednak Gdańsk postrzegany jest jako lider Trójmiasta (Gdańsk został zaliczony do kategorii pomarańczowej 7 razy, zaś Gdynia i Sopot po 1 razie).

Trzecim celem analizy była próba zidentyfikowania **głównych trendów kulturalnych Gdańska**.

Uwagę powinien zwrócić fakt, że:

- Specyfika kultury w Gdańsku kojarzona jest z trzema dziedzinami: **teatrem, sztukami wizualnymi i muzyką**. Wpływ na wskazanie ww. dziedzin mógł wynikać z profilu zawodowego respondentów, choć wszystkie trzy pojawiały się we wszystkich przeprowadzonych wywiadach. Należałoby jednak pomyśleć o promocyjnym wzmocnieniu tej części wizerunku miasta, tak by te dziedziny miały szansę na jednoznaczne skojarzenia z Gdańskiem;
- **Dużą rozpoznawalnością cieszą się** instytucje powstałe w nieodległej przeszłości jak **Europejskie Centrum Solidarności i Gdański Teatr Szekspirowski**.

W odniesieniu do **jakości/poziomu oferty kulturalnej** warte podkreślenia jest, że:

- Gdańsk dysponuje **zróżnicowaną i bogatą ofertą kulturalną**. Rozpoznawalne są jednak przede wszystkim duże wydarzenia nagłaśniane medialnie lub te, z którymi badani mają styczność ze względu na swoją pracę zawodową. Niedostateczna promocja ogólnopolska przekłada się negatywnie na rozpoznawalność całej oferty. Badani wykazali się także bardzo dobrą znajomością gdańskich instytucji kultury;
- **Mocną stroną Gdańska jest scena festiwalowa, teatralna i taneczna**. Badani umieli wymienić przedstawicieli świata tańca.

Opinie na temat **życia kulturalnego** związane są z oceną samego miasta, jak i jego instytucji kultury. Wobec czego:

- **Gdańsk postrzegany jest jako miasto współczesne i nowoczesne**, które umiało w bardzo dobry sposób wykorzystać swoją przeszłość. Przykładem tego typu działań jest wykorzystanie terenów legendarnej Stoczni Gdańskiej;
- **Gdańsk postrzegany jest jako miasto rozwojowe, dynamiczne, inwestujące w infrastrukturę kultury**, która przekłada się na podnoszenie jakości życia kulturalnego;

- **Gdańsk jawi się jako miasto akademickie z kapitałem ludzkim i społecznym**, który stanowi z jednej strony wyzwanie, a z drugiej cel działań kulturalnych. Jest zarazem miastem otwartym i przychylnym instytucjonalnej i pozainstytucjonalnej działalności kulturalnej;
- **Życie kulturalne Gdańska związane jest z turystyką i nastawione na realizację potrzeb turystów.**

Z kolei **mocne i słabe strony Gdańska** związane są głównie z położeniem miasta oraz promocją:

- Ważnym atutem Gdańska jest jego **nadmorskie położenie oraz dogodny dojazd**, wszelkimi środkami transportu, z wielu miast Polski. Gdańsk ma bardzo silny potencjał jako miasto na wypady weekendowe, które stają się coraz bardziej popularne w Polsce. Można pomyśleć również o promocji tego typu weekendowej oferty;
- Należy **szczególny nacisk położyć na promocję** Gdańska, a w szczególności jego oferty kulturalnej w innych miastach Polski. Wydaje się to tym bardziej wskazane, z uwagi na fakt, że Gdańsk funkcjonuje jako miasto kulturalne w skojarzeniach ludzi. Można w tym celu wykorzystać wielkoformatowe billboardy oraz Internet. W szczególności należałoby przyrzeć się stronom poświęconym wydarzeniom kulturalnym w Gdańsku, samej stronie Gdańska oraz działaniom podejmowanym na Facebooku.

Załącznik

Kultura w Gdańsku. Badanie środowiska opiniotwórczego Diagnoza pozycji Gdańska na mapie kulturalnej Polski

Scenariusz FGI

CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. Czym według Państwa charakteryzuje się miasto kulturalne?
Zadać pytanie w sposób otwarty, zapisywać odpowiedzi badanych. Następnie uporządkować odpowiedzi i dopytać.
 - Jakie działania wspierające przedsięwzięcia kulturalne są w nim podejmowane?
 - Co oferuje miasto kulturalne?
 - Jakie cechy posiada miasto kulturalne?

MAPA KULTURALNA POLSKI

2. Chcielibyśmy teraz porozmawiać o polskich miastach i ich życiu kulturalnym.
Zadanie ma na celu wyłonienie w każdej grupie 3 miast wiodących w dziedzinie kultury. Badani zostaną podzieleni na dwie grupy i poproszeni o wybór i oznaczenie na mapie czerwonymi kółkami miast, które są:
 - Przodujące jeśli chodzi o wydarzenia kulturalne (kółka koloru czerwonego)
Po wskazaniu czerwonych punktów, poprosić o dookreślenie innych, które zdaniem grup:
 - Ma ciekawą ofertę kulturalną, ale jeszcze nie jest liderem (kolor pomarańczowy)
 - Kultura w tym mieście idzie w dobrym kierunku (kolor zielony)
 - Miasto zamiera jeśli chodzi o życie kulturalne (kolor czarny)
3. Dlaczego takiego właśnie wyboru Państwo dokonaliście?
(wyodrębnić pozycję Gdańska na tym tle, jeśli nie padnie dopytać o miasto)
4. Jakie dostrzegacie Państwo charakterystyczne elementy życia kulturalnego w poszczególnych miastach? Czy posiadają one jakieś cechy charakterystyczne w obszarze życia kulturalnego? *(omawiać kolejno miasta wśród wymienionych na liderów, zapytać również o Gdańsk)*
5. Słyszycie Państwo Gdańsk, i co myślicie? *Zapisać na tablicy odpowiedzi uczestników, spróbować pogrupować i omówić (jeśli by nie padły dopytać o skojarzenia kulturalne; historyczne i geograficzne)*

KULTURA W GDAŃSKU

Teraz chcielibyśmy skupić się na jednym z miast w Polsce, które wcześniej już przewijało się w naszej rozmowie - o Gdańsku.

6. Chcielibyśmy poprosić Państwa o porównanie Gdańska z (miastem, w którym odbywa się badanie). W czym są podobne, czym się różnią?
7. Jakie znaczą Państwo wydarzenia/festiwale, instytucje kulturalne, twórców w Gdańsku? *(wypowiedzi wypisywać na tablicy)*
8. Skąd Państwo znaczą ofertę kulturalną Gdańska?
9. Jak oceniacie Państwo promocję Gdańska? Czy jest ona dostrzegalna w innych regionach Polski? Jakimi kanałami do Państwa dociera?
10. Jakie są cechy charakterystyczne życia kulturalnego w Gdańsku, czy ma ono jakąś specyfikację? Jakie wydarzenia są wizytówką we wskazanej dziedzinie? Jak Państwo oceniacie ofertę kulturalną Gdańska? Jakie macie Państwo kryteria oceny kultury w Gdańsku? Co jest w niej wartościowe a co nie? Oddzielnie omówić: teatr, muzyka, sztuki wizualne, literatura
Ustalić na ile zaproponowane kryteria wpisują się w ustalone w poprzednim badaniu
 - różnorodność
 - dostępność (profil osób, do których jest skierowana)
 - poziom (wysoka, popularna i alternatywna)?
11. Czy na przestrzeni ostatnich lat zauważyli Państwo jakieś zmiany związane z życiem kulturalnym Gdańska? Jakie? W jakich obszarach kultury?
12. Wróćmy teraz do początku naszej rozmowy. Wskazywaliście wtedy czym charakteryzuje się miasto kulturalne. Gdybyśmy teraz mieli odnieść te wskazania do Gdańska:
13. Co robi Gdańsk (działania wspierające kulturę)?
14. Co oferuje Gdańsk? (oferta kulturalna)
15. Jaki jest Gdańsk? (cechy kulturalnego miasta)

ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON *pytać ogólnie ale dopytywać o kulturę, odpowiedzi zapisywać na tablicy*

1. Jakie są mocne strony Gdańska?
2. Jakie są słabe strony Gdańska?
3. Jaki jest potencjał?
4. Zagrożenia (wyeksploatowane obszary kulturalne)
Zapytać o przeszłość co kiedyś było mocną stroną, co słabą co z mocnych stało się słabymi, co ze słabych stało się mocnymi.

